

Aanscherping van de juridische kaders van het professioneel statuut van Novadic-Kentron

---

Bijlagen bij de scriptie

Naam student: Mw. M. (Maartje) van Meijel
Studentnummer: 2033807

Opleiding: Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Den Bosch
Periode: Februari 2014 – mei 2014

Afstudeeradres: Novadic-Kentron te Vught
Afstudeermentor: Mw. H. (Henny) Duine

Eerste afstudeerdocent: Mw. mr. M.M.N. (Maud) Aerts
Tweede afstudeerdocent: Dhr. mr. B.C.M. (Bart) Hooijdonk

Venray, 26 mei 2014

Inhoud

Bijlage A: Het hoofdstuk 'Juridische kaders' van het professioneel statuut van Novadic-Kentron.

Bijlage B: Het vernieuwde hoofdstuk juridische kaders van het professioneel statuut van Novadic-Kentron.

Bijlage A:

3. Juridische kaders

In dit hoofdstuk komt de wetgeving aan de orde die voor de verslavingszorg van toepassing is. Deze wetten leggen verantwoordelijkheden bij de instelling, het bestuur en de verschillende professionals.

Kwaliteitswet zorginstellingen

De Kwaliteitswet is een kaderwet die instellingen verplicht tot het verstrekken van zorg (diagnostiek, begeleiding, behandeling en therapie) op een kwalitatief goed niveau. Het toezicht daarop wordt uitgeoefend door de Inspectie voor de Geestelijke Gezondheidszorg. De zorg dient doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht te zijn. Voor de beoordeling van de kwaliteit van zorg gelden onder andere de door de professionals binnen hun beroepsdomein gestelde normen op grond van de professionele standaard, protocollen, richtlijnen en standaarden, naast de binnen de instelling geldende (organisatorische) protocollen en richtlijnen. Het bestuur van de instelling kan op grond van de kwaliteitswet verantwoordelijk worden gehouden voor en bestuursrechtelijk aangesproken worden op alle vormen van zorgverlening die binnen de instelling plaats hebben. De aansprakelijkheid van de instelling laat de straf-, tucht- en civielrechtelijke aansprakelijkheid van de individuele professional onverlet.

Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO)

De instelling is op grond van de WGBO, als instelling die de overeenkomst met de cliënt aangaat, aansprakelijk voor fouten in de zorgverlening, ongeacht waar en door wie de fout in de instelling is gemaakt. De professional is degene die namens de instelling optreedt en voldoet aan de kwalitatieve eisen als in de wet gesteld. De essentie van deze wet is een aantal voorwaarden aan de behandeling: professionals hebben een informatieplicht en moeten de cliënt om toestemming vragen en deze toestemming op verzoek schriftelijk vastleggen. Zij moeten een dossier bijhouden en de cliënt heeft recht op inzage in en een afschrift van het dossier. Professionals zijn gebonden aan geheimhouding en dienen als een goed hulpverlener te handelen, in overeenstemming met wet- en regelgeving, de geldende beroeps- en instellingscodes en met de professionele standaard. Zij dienen de rechten van de cliënt te waarborgen. De wet geeft ook grenzen aan voor de cliënt: de cliënt dient zo goed mogelijk mee te werken aan de behandeling.

Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG)

De Wet BIG heeft als doel de kwaliteit van de beroepsuitoefening te waarborgen en beoogt cliënten te beschermen tegen ondeskundigheid en onzorgvuldig handelen van beroepsbeoefenaren. De Wet BIG is een kaderwet, die alleen de grote lijnen aangeeft. Veel zaken moeten nog worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur. Met het oog op een zorgvuldige uitvoering wordt de Wet BIG niet in één keer, maar gefaseerd in werking gesteld. De Wet BIG is in de verslavingszorg voor de volgende beroepen van toepassing: artsen, GZ-psychologen, psychotherapeuten en verpleegkundigen, en voor de BIG-specialisten: psychiaters, klinisch psycholoog en de klinisch neuropsycholoog.¹

---

¹ De klinisch neuropsycholoog wordt binnenkort als specialist in de wet BIG opgenomen. Tevens zullen "nieuwe" beroepen zoals verpleegkundig specialist in de wet opgenomen worden.

De wet geeft aan deze beroepen titelbescherming, regelt deskundigheidsgebieden en beschrijft de aan bepaalde beroepsgroepen voorbehouden handelingen². Bovendien regelt de Wet BIG voor deze beroepen de tuchtrechtspraak. Artsen zijn zelfstandig bevoegde beroepsbeoefenaren die binnen hun deskundigheidsgebied voorbehouden handelingen mogen verrichten of opdragen aan een andere beroepsbeoefenaar, op voorwaarde dat deze bekwaam is. Novadic-Kentron heeft een richtlijn voor de werking van de Wet BIG.³

Wet Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (BOPZ)

De wet die betrekking heeft op personen die op grond van een rechterlijke uitspraak in een psychiatrisch ziekenhuis worden opgenomen of verblijven. Bijzondere taken en verantwoordelijkheden zijn toegekend aan de eerste geneeskundige⁴.

Tuchtrecht

Het wettelijk tuchtrecht in de gezondheidszorg is tegenwoordig opgenomen in de wet BIG. De beroepsbeoefenaren als genoemd in artikel 3 van de wet BIG kunnen individueel tuchtrechtelijk worden aangesproken op hun professioneel handelen en/of nalaten. Deze aansprakelijkheid/verantwoordelijkheid kan niet worden overgedragen. Maatregelen zijn gericht op het beperken of intrekken van de bevoegdheid van de beroepsbeoefenaar. Naast dit wettelijk tuchtrecht hebben beroepsverenigingen hun eigen tuchtrecht.

Wettelijke aansprakelijkheid Beroepsuitoefening

In de CAO GGZ is in hoofdstuk 3 geregeld dat de persoonlijke burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de werknemer in de uitoefening van zijn functie door de werkgever (verplicht) verzekerd wordt; de werkgever vrijwaart de werknemer voor aansprakelijkheid ter zake en ziet af van de eventuele mogelijkheid van regres op de werknemer. Een en ander is niet van toepassing indien de schade het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer. De werkgever voorziet in adequate rechtsbijstand als de werknemer wordt betrokken in een in- of externe klachtprocedure, inclusief tuchtrechtprocedure, tenzij er sprake is van nalatigheid of bewuste roekeloosheid. Dit artikel heeft geen betrekking op strafrechtelijke procedures.

Wet Op de Geneesmiddelenvoorziening (WOG)

De WOG bepaalt dat het voorschrijven van geneesmiddelen is voorbehouden aan artsen. Het leveren van geneesmiddelen is volgens de WOG voorbehouden aan apothekers. Toediening van geneesmiddelen behoort op zichzelf niet tot de voorbehouden handelingen volgens de wet BIG. Echter voor toediening per injectie of door middel van een infuus geldt dit wel. Hiervoor geeft de wet BIG de regels.

Reclasseringsregeling

Deze regeling heeft betrekking op de kwaliteit van de reclasseringswerkzaamheden en het toezicht daarop. De deskundigheid van de reclasseringswerker moet van voldoende niveau zijn, de privacyregels moeten gevolgd worden en er is specifiek klachtrecht met betrekking tot reclasseringswerkzaamheden.

---

² Bij Novadic-Kentron worden de volgende handelingen verricht die tot voorbehouden handelingen volgens de wet BIG behoren: puncties en injecties.

³ Richtlijn voorbehouden en risicovolle handelingen BIG van Novadic-Kentron beschrijft op basis van de wet BIG hoe de koppeling tussen opleiding en deskundigheid en tussen bekwaamheid en bevoegdheid vorm gegeven wordt. De belangrijkste voorwaarde waaraan altijd voldaan moet worden, is de bekwaamheid van de uitvoerder. Onbekwaam maakt volgens de Wet BIG onbevoegd en dus strafbaar. In het jaarlijks opleidingsplan van Novadic-Kentron wordt opgenomen op welk moment en hoe de betrokken medewerkers de vereiste scholing zullen ontvangen.

⁴ Er is een nieuw wetsvoorstel voor een Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (WVGZ), de opvolger van de BOPZ, waarin nadruk ligt op het versterken van de positie van een persoon met een psychische stoornis en daarmee het verhogen van de kwaliteit van zorg. In dit voorstel staat niet de gedwongen opname centraal, maar de gedwongen zorg.

Wet op de Forensische zorg

Deze wet, die in juni 2010 nog een wetsvoorstel is, houdt in dat via stroomlijning de kwaliteit van de forensische zorg moet verbeteren. Daarnaast moet de nieuwe wet zorgen voor betere aansluiting tussen forensische zorg en andere vormen van geestelijke gezondheidszorg.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Deze wet bestaat sinds 1 januari 2007. Het maatschappelijke doel van de Wmo is 'meedoen'. De wet moet er voor zorgen dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en mee kunnen doen in de samenleving, al of niet geholpen door hun omgeving. En als dat niet kan, is er ondersteuning vanuit de gemeente. De Wmo regelt bijvoorbeeld de hulp bij het huishouden en zorgt voor goede informatie over de hulp en informatie die mensen kunnen krijgen. Verder vallen ook de maatschappelijke opvang, het verslavingsbeleid en de bestrijding van huiselijk geweld onder de Wmo.

Wet Klachtrecht Cliënten Zorgsector (WKCZ)

Deze wet regelt het recht van cliënten en hun wettelijke vertegenwoordigers om te klagen over de instelling en de professionals. De wet is niet van toepassing op de BOPZ- uitvoering. De instelling moet er voor zorgen dat de klager zich tot een onafhankelijke klachtencommissie kan wenden. De instelling brengt jaarlijks verslag uit over het aantal en de aard van de klachten en draagt er zorg voor dat de klachten worden aangewend ter verbetering. Cliënten dienen terdege geïnformeerd te worden over de klachtenregeling van de instelling⁵⁾⁶⁾.

Wet Medezeggenschap Cliënten Zorginstellingen (WMCZ)

In 1996 is er een wet aangenomen waarin medezeggenschap van cliënten binnen de zorg is vastgelegd. Het doel van deze wet is cliënten de mogelijkheid te geven invloed op de behandeling (in de ruimste zin van het woord) uit te kunnen oefenen. Om praktisch invulling te kunnen geven aan belangenbehartiging en medezeggenschap van cliënten binnen een zorginstelling zijn cliëntenraden in het leven geroepen. De instelling is wettelijk verplicht een cliëntenraad te hebben en deze van de nodige middelen en informatie te voorzien, zodat deze raad haar werk goed kan uitvoeren. De cliëntenraad heeft adviesbevoegdheid bij beslissingen die het cliëntenbelang aangaan⁷⁾.

---

⁵ Novadic-Kentron heeft een "Klachtenregeling Cliënten", die naast de mogelijkheid om zich tot de onafhankelijke klachtencommissie te wenden, ook behelst dat de medewerkers zich klachtontvankelijk opstellen en dat er een klachten(bemiddelings)functionaris ingeschakeld kan worden.

⁶ Reclasseringscliënten kunnen naar keuze de Novadic-Kentron klachtenregeling volgen of de landelijke klachtenregeling voor reclasseringscliënten.

⁷ In het reglement van de centrale cliëntenraad van Novadic-Kentron staat onder andere: de Cliëntenraden van Novadic-Kentron bevorderen naar vermogen de participatie, medezeggenschap en belangenbehartiging door cliënten, zodat cliënten zoveel mogelijk worden betrokken bij de gang van zaken in de eigen leef- en behandel-/begeleidingsomgeving, op de verschillende niveaus binnen de instelling.

Bijlage B: Het vernieuwde hoofdstuk juridische kaders van het professioneel statuut van Novadic-Kentron

In dit hoofdstuk komt de wetgeving aan de orde die voor de verslavingszorg van toepassing is. Deze wetten leggen verantwoordelijkheden bij de instelling, het bestuur en de verschillende professionals.

Kwaliteitswet zorginstellingen

De Kwaliteitswet is een kaderwet die instellingen verplicht tot het verstrekken van verantwoorde zorg (diagnostiek, begeleiding, behandeling en therapie) op een kwalitatief goed niveau. Het toezicht daarop wordt uitgeoefend door de Inspectie voor de Gezondheidszorg. De zorg dient doeltreffend, doelmatig, cliëntgericht en afgestemd te zijn op de reële behoefte van de cliënt. Ook moet de instelling zorgdragen voor een goede organisatie van de zorg. Hieronder wordt het volgende verstaan: het creëren van een kwaliteitssysteem ter bewaking, beheersing en verbetering van de zorg en er moet een 'meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling' zijn ingesteld. In geval van calamiteiten en seksueel misbruik binnen de instelling, dient Novadic-Kentron dit te melden aan de IGZ. Voor de beoordeling van de kwaliteit van zorg gelden onder andere de door de professionals binnen hun beroepsdomein gestelde normen op grond van de professionele standaard, protocollen, richtlijnen en standaarden, naast de binnen de instelling geldende (organisatorische) protocollen en richtlijnen. Novadic-Kentron heeft ook de plicht om hun professionele standaarden en meetinstrumenten voor te dragen aan het Zorginstituut Nederland. Uiteindelijk komt dit in een openbaar register. Het bestuur van de instelling kan op grond van de kwaliteitswet verantwoordelijk worden gehouden voor en bestuursrechtelijk aangesproken indien de plichten vanuit de Kwaliteitswet niet of ondeugdelijk worden nagekomen. Dat aanspreken gebeurt middels een aanwijzing of een bevel wat extra kracht bijgezet kan worden met een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom.⁸ De aansprakelijkheid van de instelling laat de straf-, tucht- en civielrechtelijke aansprakelijkheid van de individuele professional onverlet.

Wet op de Geneeskundige BehandelingsOvereenkomst (WGBO)

De instelling is op grond van de WGBO, als instelling die de overeenkomst met de cliënt aangaat, aansprakelijk voor fouten in de zorgverlening, ongeacht waar en door wie de fout in de instelling is gemaakt. De professional is degene die namens de instelling optreedt en voldoet aan de kwalitatieve eisen als in de wet gesteld. De essentie van deze wet is een aantal voorwaarden aan de behandeling: professionals hebben een informatieplicht en moeten de cliënt om toestemming vragen en deze toestemming op verzoek schriftelijk vastleggen. Zij moeten een dossier bijhouden en de cliënt heeft recht op inzage in en een afschrift van het dossier. Indien de cliënt verzoekt om zijn bescheiden te vernietigen, dan moet de hulpverlener dit doen. Ook dient de hulpverlener de ruimtelijke privacy van de cliënt te garanderen. Professionals zijn gebonden aan geheimhouding en dienen als een goed hulpverlener te handelen, in overeenstemming met wet- en regelgeving, de geldende beroeps- en instellingscodes en met de professionele standaard. Zij dienen de rechten van de cliënt te waarborgen. De wet geeft ook grenzen aan voor de cliënt: de cliënt dient zo goed mogelijk mee te werken aan de behandeling.

Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG)

De Wet BIG heeft als doel de kwaliteit van de beroepsuitoefening te waarborgen en beoogt cliënten te beschermen tegen ondeskundigheid en onzorgvuldig handelen van beroepsbeoefenaren. De Wet BIG is een kaderwet, die alleen de grote lijnen aangeeft. Veel zaken moeten nog worden geregeld bij

---

⁸ Een LAST ONDER DWANGSOM is een middel om te zorgen dat iemand die de regels overtreedt, deze overtreding ongedaan maakt. Een last onder bestuursdwang is een herstelsanctie.

algemene maatregel van bestuur. De Wet BIG is in de verslavingszorg voor de volgende beroepen van toepassing: artsen, verpleegkundig specialisten, GZ-psychologen, psychotherapeuten en verpleegkundigen, en voor de BIG-specialisten: psychiaters, klinisch psycholoog en de klinisch neuropsycholoog. De wet geeft aan deze beroepen titelbescherming, regelt deskundigheidsgebieden en beschrijft de aan bepaalde beroepsgroepen voorbehouden handelingen⁹. Bovendien regelt de Wet BIG voor deze beroepen de tuchtrechtspraak. Artsen en verpleegkundig specialisten zijn zelfstandig bevoegde beroepsbeoefenaren die binnen hun deskundigheidsgebied voorbehouden handelingen mogen verrichten of opdragen aan een andere beroepsbeoefenaar, op voorwaarde dat deze bekwaam is. Novadic-Kentron heeft een richtlijn voor de werking van de Wet BIG.¹⁰ Het wettelijk tuchtrecht in de gezondheidszorg is opgenomen in de wet BIG. De beroepsbeoefenaren als genoemd in artikel 3 van de wet BIG en de verpleegkundig specialist kunnen individueel tuchtrechtelijk worden aangesproken op hun professioneel handelen en/of nalaten. De beroepsbeoefenaar kan getoetst worden aan twee tuchtnormen. Deze aansprakelijkheid/verantwoordelijkheid kan niet worden overgedragen. Maatregelen zijn gericht op het beperken of intrekken van de bevoegdheid van de beroepsbeoefenaar. Naast dit wettelijk tuchtrecht hebben beroepsverenigingen hun eigen tuchtrecht.

Wettelijke aansprakelijkheid Beroepsuitoefening

In de CAO GGZ is in hoofdstuk 3 geregeld dat de persoonlijke burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de werknemer in de uitoefening van zijn functie door de werkgever (verplicht) verzekerd wordt; de werkgever vrijwaart de werknemer voor aansprakelijkheid ter zake en ziet af van de eventuele mogelijkheid van regres op de werknemer. Een en ander is niet van toepassing indien de schade het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer. De werkgever voorziet in adequate rechtsbijstand als de werknemer wordt betrokken in een in- of externe klachtprocedure, inclusief tuchtrechtprocedure, tenzij er sprake is van nalatigheid of bewuste roekeloosheid. Dit artikel heeft geen betrekking op strafrechtelijke procedures.

Wet Klachtrecht Cliënten Zorgsector (WKZ)

Deze wet regelt het recht van cliënten en hun wettelijke vertegenwoordigers om te klagen over de instelling en de professionals. De wet is niet van toepassing op de BOPZ- uitvoering. De instelling moet er voor zorgen dat de klager zich tot een onafhankelijke klachtencommissie kan wenden. De instelling brengt jaarlijks verslag uit over het aantal en de aard van de klachten en draagt er zorg voor dat de klachten worden aangewend ter verbetering. Cliënten dienen terdege geïnformeerd te worden over de klachtenregeling van de instelling¹¹⁾¹²⁾. Ook hier geldt een geheimhoudingsplicht. De IGZ ziet toe of de instelling een klachtenregeling en een klachtencommissie heeft of de klachtenregeling wordt nageleefd.

Wet Medezeggenschap Cliënten Zorginstellingen (WMCZ)

In 1996 is er een wet aangenomen waarin medezeggenschap van cliënten binnen de zorg is vastgelegd. Het doel van deze wet is cliënten de mogelijkheid te geven invloed op de behandeling (in de ruimste zin van het woord) uit te kunnen oefenen. Om praktisch invulling te kunnen geven aan

⁹ Bij Novadic-Kentron worden de volgende handelingen verricht die tot voorbehouden handelingen volgens de wet BIG behoren: injecties en UR-geneesmiddelen voorschrijven.

¹⁰ Richtlijn voorbehouden en risicovolle handelingen BIG van Novadic-Kentron beschrijft op basis van de wet BIG hoe de koppeling tussen opleiding en deskundigheid en tussen bekwaamheid en bevoegdheid vorm gegeven wordt. De belangrijkste voorwaarde waaraan altijd voldaan moet worden, is de bekwaamheid van de uitvoerder. Onbekwaam maakt volgens de Wet BIG onbevoegd en dus strafbaar. In het jaarlijks opleidingsplan van Novadic-Kentron wordt opgenomen op welk moment en hoe de betrokken medewerkers de vereiste scholing zullen ontvangen.

¹¹ Novadic-Kentron heeft een "Klachtenregeling Cliënten", die naast de mogelijkheid om zich tot de onafhankelijke klachtencommissie te wenden, ook behelst dat de medewerkers zich klachtontvankelijk opstellen en dat er een klachten(bemiddelings)functionaris ingeschakeld kan worden.

¹² Reclasseringscliënten kunnen naar keuze de Novadic-Kentron klachtenregeling volgen of de landelijke klachtenregeling voor reclasseringscliënten.

belangenbehartiging en medezeggenschap van cliënten binnen een zorginstelling zijn cliëntenraden in het leven geroepen. De instelling is wettelijk verplicht een cliëntenraad te hebben en deze van de nodige middelen en informatie te voorzien, zodat deze raad haar werk goed kan uitvoeren. De cliëntenraad heeft adviesbevoegdheid bij beslissingen die het cliëntenbelang aangaan¹³. Ook ziet de cliëntenraad in zekere zin toe op de naleving van de plichten.

---

¹³ In het reglement van de centrale cliëntenraad van Novadic-Kentron staat onder andere: de Cliëntenraden van Novadic-Kentron bevorderen naar vermogen de participatie, medezeggenschap en belangenbehartiging door cliënten, zodat cliënten zoveel mogelijk worden betrokken bij de gang van zaken in de eigen leef- en behandel-/begeleidingsomgeving, op de verschillende niveaus binnen de instelling.